

Scenariusz zajęć dla klas I-III na podstawie książki Ewy Nowak „Reginka szuka domu”

(Wydawnictwo HarperCollins Polska sp. z o.o., Warszawa 2021)

Materiały edukacyjne, pomoce:

- książka Ewy Nowak „Reginka szuka domu”
- książka Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej „Z dzieckiem w świat wartości”
- krótkie opracowanie nt. wartości opracowane przez Fundację „ABCXXI – CPCD”
- materiały WWF:
 - Narzędziownik WWF – „Eksperymenty przyrodnicze. Człowiek i środowisko”
 - wywiad z ekspertem WWF nt. rolnictwa na www.ocalimyswiat.pl (dla Edukatora)
- książka Piotra Sochy i Wojciecha Grajkowskiego „Pszczoły” (dla bardziej zainteresowanych)
- komputer z głośnikami, rzutnik i ekran do pokazania filmu
- pomoce plastyczne – kawałki sztucznego futerka, małe guziczki, przezroczysta folia, druciki, kawałki tkaniny, kolorowa krepina, nożyczki, klej, długie patyczki, plansze, farby, pędzle, flamastry, pinezki.

LEKCJA 1. Temat lekcji: Czytamy i opowiadamy historię Reginki.

1. Przeczytajmy – np. na lekcji języka polskiego – książeczkę uczniom. Warto przeczytać ją dwa razy, wtedy dzieci zapamiętają wiele ważnych szczegółów. Książeczka jest krótka, napisana dynamicznie i ciekawie, dzieci na pewno się nie znudzą!
2. Sprawdźmy, co zapamiętały dzieci, jeśli niewiele, pomóżmy im pytaniami:
 - Kim była Reginka? Jak wyglądała?
 - Gdzie mieszkała od jesieni do wiosny?
 - Skąd chciała się napić nektaru? Co ją wypłoszyło?
 - Dlaczego spadła do kałuży?
 - Kto ją uratował? W jaki sposób?

- Gdzie Reginka założyła gniazdo? Jak wyglądało jej gniazdo?
- Po co budowała gniazdo?
- Jak wyglądały dzieci Reginki?
- Jak dbała o swoje jajeczka?
- Po co Reginka wyleciała z gniazda?
- Co się potem wydarzyło? Kto jej pomógł i w jaki sposób?
- Co wykuło się z jajeczek?
- Jak dalej rozwijały się czerwie?
- Co robiła i jak radziła sobie Flosia? Kim była w rodzinie trzmieli?
- Kto ją obserwował?
- Dlaczego Flosia nie siadała na kwiatkach, które nie miały nektaru? Kto go wypił?
- Co wykuło się z ostatnich jajeczek?
- Dlaczego robotnice wyrzuciły trutnie z gniazda?
- Kim była Filia w rodzinie trzmieli i co robiła?
- Gdzie zamieszkała?
- Kto przygotował zimowy domek dla Filii?

LEKCJA 2. Temat lekcji: Poznajemy trzmielę – ich wygląd i zwyczaje.

Dzieci w klasie wita dźwięk wydawany przez trzmielę (wiele informacji o trzmielach i ich dźwięki można znaleźć w internecie – tam też znajdziemy nagranie ich buczenia).

Przygotujmy duże zdjęcia trzmiela ujętego z różnych stron oraz pomoce plastyczne: kawałki sztucznego futerka, małe guziczki, przezroczystą folię, druciki, kawałki tkaniny, kolorową krepinę, nożyczki, klej, itp. do wykonania trzmieli i kwiatów. Dobrze byłoby przygotować też patyczki, do których przymocujemy gotowe modele. Uwaga! Zadbajmy, by dzieci nie uderzały się patyczkami, nie kłuły się nimi, by nie doszło do urazów!

Dzielimy klasę na 3–4-osobowe grupy, każda grupa przygotowuje model trzmiela i kwiaty. Jedno dziecko robi skrzydełka, inne oczy, kolejne tułów, itp. Chodzi o pracę w grupie, współpracę dzieci nad jednym projektem. Podczas pracy nauczyciel/ka pomaga, sprawdza, omawia budowę owadów, opowiada o zwyczajach trzmieli, włącza z komputera dźwięki trzmieliego buczenia. Korzystamy z wiadomości z internetu, nagrań, wywiadów na temat trzmieli oraz z ciekawostek na końcu książki.

Po zakończeniu części „konstrukcyjnej” dzieci porządkują klasę i usuwają śmieci (zgodnie z zasadami ich segregacji) lub chowają do przygotowanych papierowych toreb resztki materiałów, które da się

wykorzystać w przyszłych projektach. Następnie, naśladując buczenie trzmieli, bawią się modelami owadów: trzmiele „latają” po klasie, siadają na kwiatkach z krepiny, zakładają domki, dbają o swoje dzieci itd.

LEKCJA 3. Temat lekcji: Ekologów dobre rady – wszyscy dbajmy o owady!

1. Kto to jest „ekolog”? Omawiamy definicję, przykładowe zajęcia, aktywności.
2. Kto – zdaniem dzieci – był ekologiem w tym opowiadaniu?
3. Co zrobił Staś-ekolog?
4. Dlaczego trzeba chronić owady? Skąd wzięło się określenie ZAPYLACZE?
5. Jakie owady zaliczamy do zapylaczy?
6. Jak można chronić owady?

Nauczyciel/ka wyjaśnia dzieciom, dlaczego owady są takie ważne, jakie „usługi” świadczą ludziom, dlaczego nie wolno ich zabijać, ale trzeba pomagać im przeżyć.

Warto też wytłumaczyć dzieciom, dlaczego niektóre owady mają żądła i jak się chronić przed użądleniem, nie zabijając owada. I co zrobić, gdy użądli nas osa, pszczoła czy trzmiel.

7. Kto w opowiadaniu zachował się nieekologicznie? Dlaczego?
8. Jak możemy zachowywać się ekologicznie wobec owadów?

Przede wszystkim nie zabijać owadów (czasami po prostu trzeba przeczekać czas, gdy są najbardziej aktywne, i nie korzystać z miejsca, które zasiedliły), przygotowywać poidelka latem, jesienią zaś odpowiednie „domki”, np. takie, jakie przygotował Staś, nie niszczyć i nie zrywać kwiatów, siać na terenie wokół szkoły „kwietne łąki” zamiast trawników, nie kosić często i nisko trawy.

Pouczające byłoby obejrzenie z dziećmi krótkiego filmu o hodowli pszczół, ich życiu w ulu, dbaniu przez pszczelarza o ich potrzeby. Poszukajmy w internecie filmików lub informacji na temat zapylaczy, a zwłaszcza pszczół. Jednak odwiedzenie pasieki mogłoby być ryzykowne, gdyż niektóre dzieci mogą być uczulone na jad pszczół.

Linki do filmów o pszczołach:

<https://www.youtube.com/watch?v=mHdxbvuBAvI>

https://www.youtube.com/watch?v=p_UgKxHpodM

<https://www.youtube.com/watch?v=HIF6H5R6cqk>

ZADANIE: Dzieci, które potrafią pisać, przygotowują planszę: „**Chronimy owady!**” i wypisują w punktach, jak można chronić owady. Dzieci, które nie potrafią pisać, uzupełniają planszę z rysunkami lub samodzielnie tworzą planszę z rysunkami.

LEKCJA 4. Temat lekcji: Solidarność i mądrość – na ratunek przyrodzie.

Na podstawie książki Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej „Z dzieckiem w świat wartości” wprowadzamy nową wartość moralną: MĄDROŚĆ i omawiamy ją na podstawie książki o Regince. Wcześniej przypominamy SOLIDARNOŚĆ, wprowadzoną przy okazji opowiadania „Miś Niepolarny”

Do wartości moralnych, które są bardzo ważne w kształtowaniu u dzieci postaw proekologicznych, będziemy wracać i stopniowo je rozszerzać. Porozmawiamy z nimi dla przypomnienia, dlaczego ważne są – wprowadzone przy okazji omawiania książki „Basia i śmieci” – ODPOWIEDZIALNOŚĆ i SZACUNEK w działaniach na rzecz ratowania przyrody. Jak można praktykować te wartości, pomagając owadom.

Przy omawianiu książeczki „Reginka szuka domu” skupimy się na dwóch wartościach moralnych, czyli nastawionych na wspólne DOBRO: SOLIDARNOŚCI I MĄDROŚCI.

SOLIDARNOŚĆ (przypomnienie)

1. Czy pamiętamy, czym jest solidarność? Poproście o przykłady.
2. Z kim/czym należy być solidarnym? Dlaczego?
3. Jak możemy w akcie solidarności pomóc ludziom dotkniętym przez powódź lub pożar?
4. W jaki sposób możemy być solidarni ze zwierzętami i pomóc im przetrwać?
5. Co możemy robić wszyscy i każdy z nas, by zwierzętom żyło się na Ziemi lepiej?
6. Czy ratując owady, solidaryzujemy się tylko z owadami, czy także z ludźmi i zwierzętami, które żywią się roślinami zapylanymi przez owady? A może także z kolejnymi pokoleniami, które bez pracy owadów nie będą miały co jeść?

1. Co to jest MĄDROŚĆ?

(Jest to celowe przyczynianie się do DOBRA poprzez właściwe wybory.

W mądrym zachowaniu celem zawsze jest wspólne DOBRO. Osiągnięcie DOBRA ułatwia wiedza, inteligencja, doświadczenie, refleksja/namysł. Kluczowa jest jednak postawa – intencja/chęć czynienia DOBRA.

2. Czy wiedza oznacza mądrość?

Wiedza pomaga w mądrych wyborach, bo wiedząc więcej, możemy przewidzieć różne skutki naszych wyborów i głębiej je przemyśleć, ale wiedza nie gwarantuje DOBRYCH intencji. Człowiek, który ma wiedzę, może celowo postępować źle.

Z drugiej strony – sama dobra intencja nie wystarczy, ponieważ gdy nie mamy wiedzy, doświadczenia i postępujemy bez namysłu, pomimo dobrych chęci możemy popełnić błędy, przyczynić się do zła lub pogorszenia sytuacji. Jest nawet przysłowie: „Dobrymi chęciami piekło jest wybrukowane”.

3. Jakie sposoby pomocy zwierzętom nie są dla nich dobre, czyli takie działania nie są mądre.

(Np. dokarmianie zwierząt niewłaściwym pokarmem.)

4. W jaki sposób możemy mądrze pomóc zwierzętom?

5. Co możemy robić wszyscy i każdy z nas, by zwierzętom żyło się na Ziemi lepiej?

6. Jak możemy pomóc ludziom i zwierzętom dotkniętym przez powódź lub pożary?

7. Co robić, by do takich klęsk nie dochodziło?

8. Dlaczego w działaniach proekologicznych ważna jest solidarność i mądrość?

A teraz prosimy dzieci, by korzystając z wiedzy o poznanych 4 wartościach moralnych – szacunku, odpowiedzialności, solidarności i mądrości – odpowiedziały na pytania:

- Jakimi wartościami kierował się Staś?

- Jakich wartości nie przestrzegali chłopcy, którzy chcieli zabić Reginkę?

- Jakich wartości brakowało ludziom, którzy zrywali bazie?

ZADANIE: Na tablicy lub flipcharcie wpiszmy podane przez dzieci przykłady, jak można ochronić owady i jakie wtedy stosujemy wartości.

LEKCJA 5. Temat: Ciekawostki dla ciekawych – wiele faktów i zabawy.

Rozwijanie myślenia przyczynowo-skutkowego oraz zainteresowań biologią, językiem i kulturą.

1. Zwróćmy uwagę dzieci na znaczące imiona bohaterek: Regina – z łac. Królowa, Filia – z łac. Córka. Dlaczego autorka tak je nazwała?

2. Omówmy „krąg życia lub łańcuch życia” w przyrodzie: Filia, gdy dorośnie, przejmie rolę Reginy, a córki Filii przejmą jej rolę; zwrócenie uwagi na fakt przemijania i śmierci w przyrodzie. Wszystkie żywe organizmy po śmierci zostają rozłożone przez bakterie i stają się bezpośrednio lub pośrednio pokarmem następnych żywych istot, które dzięki temu rozwijają się i wydają na świat swoje potomstwo.

3. Wspólnie obejrzymy i przeczytajmy pasjonujące informacje o pszczołach z książki Piotra Sochy i Wojciecha Grajkowskiego „Pszczoły”, i z Narzędziownika WWF – „Eksperymenty przyrodnicze” (s. 25). Zachęćmy dzieci do przeprowadzenia eksperymentu opisanego na s. 25 pt. „Taniec pszczół”.

4. Dodatkowe informacje na temat trzmieli, długości ich życia, roli trutni (kogo tak potocznie tak nazywamy i dlaczego), odpowiedzi na dodatkowe pytania dzieci.

5. Wysłuchanie „Lotu trzmiela” – krótkiej części trzeciego aktu opery rosyjskiego kompozytora Mikołaja Rimskiego-Korsakowa „Bajka o carze Sałtanie”. Ten fragment warto omówić na lekcji muzyki.

ZADANIE: Prosimy, by uczniowie przypomnieli sobie tematy ekologiczne z lektur w ramach Programu OŚ oraz wprowadzone uniwersalne wartości moralne, czyli służące wspólnemu DOBRU i powszechnie rozumiane i doceniane:

Basia i śmieci – zaśmiecanie planety; wartości moralne: szacunek, odpowiedzialność,

Miś Niepolarny – ocieplanie się klimatu; wartości moralne: jw. oraz solidarność,

Reginka szuka domu – zagrożenia dla zapyłaczy; wartości moralne: jw. oraz mądrość.

Na zakończenie wyjaśniamy dzieciom, że kolejnym etapem programu będzie przeprowadzenie przez uczniów samodzielnych projektów proekologicznych związanych z tematyką, którą poznały i uwzględniających poznane wartości moralne. Uczniowie klas I-III są proszeni, by do współpracy przy projekcie zaprosili rodziców (ew. dziadków, starsze rodzeństwo). Jest to też sposób na przekazanie dorosłym wiedzy, którą na zajęciach Programu OŚ pozyskały dzieci. Wyjaśniamy uczniom, czym jest projekt proekologiczny i podajemy przykłady. Prosimy, by na następne zajęcia projektowe dzieci przyszły z pomysłami, co chcą w zakresie ekologii i wartości moralnych zmienić na lepsze w swoim środowisku.